

Studie- och yrkesvägledning

Sunne kommun

Sunne kommuns studie- och yrkesvägledning

Uppdrag

Målet har varit att skriva en gemensam verksamhetsplan för studie- och yrkesvägledning för den kommunala skolan i Sunne kommun. Planen omfattar olika studie- och yrkesvägledande aktiviteter från grundskolans år 1 till och med gymnasiet år 3.

Syftet är att erbjuda likvärdig och kvalitativ vägledning på varje utbildningsstadium, främja väl underbyggda val och att underlätta samtliga övergångar mellan de olika skolformerna. Med dessa åtgärder vill vi skapa bästa förutsättningar för elevens olika val och därigenom skapa en röd tråd i vägledningen som följer eleven genom hela skolgången.

I studie- och yrkesvägledarnas uppdrag ingår att utveckla och synliggöra vägledningen som process och pedagogisk verksamhet. Vi tror det är viktigt i framtiden att lyfta utbildningens och kunskapens avgörande betydelse för Sunnes lokala utveckling. Skolan ska verka för en öppenhet och rörlighet gentemot den lokala arbetsmarknaden.

Alla elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklass ska ha tillgång till personal med sådan kompetens som kan tillgodose elevernas behov av studie- och yrkesvägledning. (2 kap 29 § skollagen)

Det krävs idag både duktiga vägledare och engagerade skolledare som ser studie- och yrkesvägledningen som hela skolans ansvar. Missriktad eller avsaknad av vägledning leder idag till många avhopp på gymnasiet, 45 % av dagens 15-åringar har ingen vuxen att diskutera sitt gymnasieval med. Utbildningssystemet och arbetsmarknaden är alltmer komplex. Därför anser vi att det är viktigt att som en röd tråd i verksamheten ständigt ge en kvalitativ vägledning.

Sunne skolors vision

Att göra val inför framtiden är en ständigt pågående process. Genom hela skoltiden skall studie- och yrkesvägledning finnas tillgängligt för elevers olika behov eftersom det är en förutsättning för att kunna stödja eleven på bästa sätt i olika valsituationer. Alla elever i Sunne ska ha tillgång till professionell studie- och yrkesvägledning i form av studie- och yrkesvägledare, lärare, rektor och övrig personal på skolorna med god kunskap inom ämnet. För att göra ett väl underbyggt val är det viktigt att eleven;

- blir medveten om sig själv
- blir medveten om olika valalternativ, såsom utbildningar och yrken
- blir medveten om relationen mellan sig själv och valalternativen
- lära sig att fatta beslut
- lära sig att genomföra beslut

Studie- och yrkesvägledning kan bedrivas både i vid och snäv bemärkelse. Vid bemärkelse är all den verksamhet som handlar om till exempel: praktiska arbetslivserfarenheter, undervisning som rör arbetslivet, studiebesök, prova på dagar, framtid mässor, öppet hus på företag utbildningsinformation och aktiviteter för att öka elevens självkännet.

Studie- och yrkesvägledning i snäv bemärkelse är den personliga vägledningen genom vägledningssamtal individuellt och i grupp. Det är viktigt att eleven får möjlighet att reflektera över sig själv i relation till olika framtidsvägar. När eleven har kunskap om sig själv och de olika alternativ som finns kan eleverna ta ett väl underbyggt beslut. Eleven måste utveckla en förmåga att sätta självkännet och omvärldskunskaper i relation till varandra. Att väga för- och nackdelar och se konsekvenserna av olika beslut gör att eleven kan ta ett beslut och genomföra beslutet. Lika viktigt är att eleven lär sig att hitta och kritiskt granska information och även att analysera, värdera och dra egna slutsatser. Ett nyckelord i vår organisation är entreprenörskap.

(Skolverket, Allmän råden för arbetet med studie- och yrkesvägledning 2013)

Studie- och yrkesvägledning hela skolans ansvar

All personal på Sunnes skolor skall jobba med studie- och yrkesvägledning utifrån Skolverkets allmänna råd. Det är viktigt att personalen är medvetna om att de i sin kontakt med eleverna ständigt har ett stort inflytande på elevers självbild och självuppfattning. Eleven bör utveckla kunskaper om arbetslivet, arbetsmarknaden samt utbildningssystemet och dess utbildningsvägar och även kunna koppla dessa kunskaper till en ständigt pågående samhällsutveckling.

Skolorna i Sunne ska ha ett nära samarbete med arbetslivet, olika utbildningsalternativ efter gymnasiet samt med samhället i övrigt. Detta krävs för att eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet och få underlag för val av kurser inom utbildningen och för vidare studier eller yrkesverksamhet. Arbetsmarknaden är under ständig utveckling och förändring så för att skolan ska kunna rekrytera arbetskraft är det viktigt att vi utbildar till rätt kompetens. På yrkesprogrammen är det viktigt att skolans personal utnyttjar elevernas erfarenheter från det arbetsplatsförlagda lärandet och knyter an till det som bedrivs på skolan.

Inom EU har man ett uttalat mål att öka rörligheten mellan länderna, det är därför viktigt att studie- och yrkesvägledningen har ett internationellt perspektiv i utvecklingen. Alla som arbetar i skolan skall bidra till att elevers studie- och yrkesval inte begränsas av kön, social eller kulturell bakgrund.

Organisation

I dagsläget ser SYVS arbetsfördelning på Sunnes skolor ut enligt följande 50 % på grundskolans senare år årskurs 7-9, antal elever ca 440. På Sunne gymnasieskolor finns det 100 % som är fördelat 30 % Södra Viken, 201 elever på två yrkesprogram, fordon- och transportprogrammet och Naturbruksprogrammet – skog samt 70 % på SG/ Broby 178 elever på 4 nationella program och introduktionsprogrammet, två högskoleförberedande program, samhällsvetenskapsprogrammet och naturvetenskapsprogrammet och två yrkesprogram industritekniska programmet och grafisk produktion.

Styrdokument

Vilka krav ställs i skolans styrdokument

LGR 11

Skolan och omvärlden

Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De ska också få underlag för att välja fortsatt utbildning och yrke. Detta förutsätter att den obligatoriska skolan samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt.

Skollagen

Studie- och yrkesvägledning

Elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklass ska ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses genom hela skolgången.

Skolan och omvärlden

Skolans mål är att varje elev

- utvecklar sin självkännet och förmåga till studieplanering
- kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor och se vilka konsekvenser dessa får för den egna framtiden
- har inblick i närsamhället och dess arbets- förenings- och kulturliv
- har kännedom om möjligheter samt samlar kunskaper och erfarenheter genom skoltiden medvetet och utifrån dessa kan ta ställning till fortsatt utbildning eller yrkesval i Sverige och i andra länder

Riktlinjer

Alla som arbetar i skolan ska

- verka för att utveckla kontakter med kultur, arbetsliv och föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö
- bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund
- bidra med underlag för elevernas val av utbildning och yrke
- informera och vägleda eleverna inför deras val av kurser, fortsatt utbildning och yrkesverksamhet och motverka begränsningar i valet som grundar sig på föreställningar om kön och på social eller kulturell bakgrund
- i vägledningen utnyttja de kunskaper som finns hos eleverna, hos skolans personal och samhället utan för skolan
- i undervisningen utnyttja kunskaper och erfarenheter från arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång
- utveckla kontakter med universitet och högskolor eller andra alternativ till vidare studier
- arbeta för att begreppet entreprenörskap synliggörs i vardagen

Rektors ansvar

Rektor har ett särskilt ansvar för att

- samverkan med skolor och arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning
- den studie- och yrkesorienterande verksamheten organiseras så att varje elev utifrån behov får den vägledning och det stöd inför de olika val skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning samt övergången till arbetslivet
- bidra till att elevens studie- och yrkesvägledning inte begränsas av kön, social eller kulturell bakgrund
- skolan i dialog med eleven arbetar fram en individuell studieplan för varje elev och ändrar den vid behov (gymnasiet)
- stimulera till internationella kontakter, samverkan och utbyten i utbildningen

Lärarens ansvar

Läraren skall

- bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning
- medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor samt med organisationer, företag och andra som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället.
- ge eleverna möjligheter att utveckla en förståelse för hur kunskaper i ämnet kan ha betydelse i arbetslivet och på så sätt bidra till en hjälp för deras framtida studie- och yrkesval
- utmana, problematisera och visa alternativ till traditionella föreställningar om kön, kulturell och social bakgrund som annars kan begränsa elevernas framtida studie- och yrkesval
- bidra till att eleven kan utveckla allsidiga kunskaper om hur arbetslivet fungerar

Skolan och omvärlden

Studie- och yrkesvägledaren skall

- informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning
- vara till stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser
- se till att informationen utbildningsvägar och yrken är aktuell, tillförlitlig och tillgänglig för eleverna. Utveckla informationsmaterial efter olika elevers behov, mer pedagogiskt, intressant, lättare att förstå mm.
- se till att eleverna får information om valmöjligheterna i form av inriktningar, kurser, meritpoäng och yrkesutgångar samt vilka konsekvenser ett byte medför
- vidga elevers perspektiv om sina egna förutsättningar och olika utbildningar och yrken
- vägledningssamtal, motiverande samtal och konsekvenssamtal
- kompetensutveckling kring övergångsbestämmelser, behörighets- och tillträdesregler till högskola och yrkeshögskola samt annan fortsatt utbildning
- jobba utifrån Sveriges vägledarförenings etiska riktlinjer (bifogad paper)

(Skolverkets Allmänna råd, arbete med studie- och yrkesvägledning, 2013)

Vad är studie- och yrkesorientering?

Studie- och yrkesorientering kan sammanfattas som de olika insatser som skolan ansvarar för i syfte att:

- genom undervisning utveckla elevernas kunskaper om samhälle och arbetsliv samt ge erfarenheter av yrkeslivet (ansvariga är lärare och SYV)
- genom vägledning stödja eleven i att utforska, identifiera sina intressen och möjligheter så att eleven kommer fram till individuella och välgrundade val av studie- och yrkesvägar (ansvariga är lärare och SYV)
- ge eleven specifik information utifrån elevens behov av studie- och yrkesvägar så att eleven kan göra väl underbyggda val (ansvariga är lärare, SYV och rektor)
- önskvärt är att all undervisande personal har fokus/ perspektiv riktat mot arbetsliv och samhälle i sin undervisning oavsett årskurs

Styrning och ledning

Planering, uppföljning och utvärdering

- mål för SYV-arbetet utgår från den arbetsbeskrivning och de aktiviteter som planeras vid läsårets början
- uppföljning av aktiviteter sker läsårsvis
- utvärdering och upprättande av verksamhetsberättelse sker vid läsårets slut och ingår i skolans kvalitetsarbete
- studievägledaren ansvarar för upprättande av verksamhetsplan och utvärdering

Personal och kompetens

- skolans studie- och yrkesvägledare skall ges utrymme för ett nära samarbete med skolans lärare så att undervisningen ger eleven insikt, motivation och förståelse inför kommande studier och yrkesliv

Genomförande

Planen kommer användas som inspiration och även för att ge en inblick i SYV-verksamheten. För att nå målen som vi tidigare beskrivit i planen jobbar vi utifrån följande:

Grundskolans tidigare år årskurs 1-6

Syftet är

- ge eleven kunskap om och lära känna närsamhället
- öka elevens självkännetdom inför kommande val
- att visa på och låta elever börja förstå sambandet mellan utbildningar och olika yrkesval
- ett tydligt genusperspektiv- och normbrytande vid genomförande av aktiviteter

Åk 1-3

- besök i samhällsnyttiga verksamheter (skola och fritidshem)
- besöka av olika yrkesföreträdare (skola och fritidshem)
- studiebesök anpassat för ålder och stadier (skola och fritidshem)
- intervjuer med äldre generationer (skola och fritidshem)

Åk 4-6

- studiebesök inom olika verksamhetsområden, såväl privata som offentliga (SO-lärare klasslärare)
- arbetsplatsintervjuer (SO-lärare, klasslärare)
- besök av olika yrkesföreträdare (SO-lärare/klasslärare)
- eventuell PRAO
- könsroller och jämställdhetsfrågor (klasslärare)
- information om språkvalets betydelse inför framtiden ges i åk 6 samt till föräldrar (klasslärare)
- information om val till högstadiet och om språkvalets betydelse inför framtiden - ges i åk 6 till elever och föräldrar (SYV)

Grundskolans senare år årskurs 7-9

Syftet är

- eleven skall få en fördjupad kunskap om sig själv
- att skapa erfarenheter och kunskaper inför kommande valsituationer
- eleven skall ges en inblick av olika valmöjligheter och förutse konsekvenser av olika beslut
- att träna elevens förmåga i att bygga upp ett eget kontaktnät
- eleven skall ges kunskap om vilka skyldigheter och rättigheter man har som arbetstagare

- att lärare och studie- och yrkesvägledare har aktuell information om vilka krav som ställs för olika program på gymnasiet
- att arbeta mot traditionella könsrollstänkanden

Åk 7

- studiebesök i olika branscher (SO-lärare)
- information om SYV arbete (SYV)
- information om gymnasieskolan till elever och föräldrar vid behov (mentors, SYV)
- enskilda samtal med elever som saknar motivation/är skoltrötta (SYV)
- könsroller, varför arbetar vi, arbetsmarknaden? (SO-lärare)

Åk 8

- PRAO (mentor/SYV).
- information om gymnasiet för elever och föräldrar (SYV)
- kommunbesök (mentor, SO-lärare)
- besök av olika yrkesföreträdare (mentor, SO-lärare)
- gymnasieämbetsmässan, förberedelse för gymnasievalet i år 9
- enskilda samtal med elever som saknar motivation/är skoltrötta (SYV)
- framtidsdag/företagsmässan samordnas med gymnasiet (SYV)

Åk 9

- information klassvis om gymnasievalet (SYV)
- information kvällstid om gymnasievalet för föräldrar (SYV)
- enskild vägledning elever (SYV)
- gymnasieämbetsmässan kvällstid för elever och föräldrar, gymnasieskolor i närområdet bjuds in (SYV)
- besök på gymnasieskolor (SYV)
- besök på minst två program inom den lokala gymnasieskolan
- framtidsdag/företagsmässan (SYV)
- yrkesförberedande besök vid behov (SYV)
- kunskap om jobbansökan och att skriva CV (mentor/lärare i svenska)

Grundsärskolan

- Studiebesök (lärare)
- Framtidsmässan/företagsmässan (SYV)
- Information om gymnasievalet för elever och föräldrar (lärare)
- Prao (lärare)
- Gymnasiebesök (lärare)

Gymnasieskolan

Syftet är

- att få en fortsatt fördjupad kunskap om sig själv
- att få kunskap om utbildningsvägar vidare efter gymnasiet
- att förutse konsekvenser av olika beslut och att skapa erfarenheter och kunskaper inför kommande valsituationer samt även kunna granska information på ett kritiskt sätt
- att kunna ta och genomföra olika val under gymnasietiden
- att få kunskap om den svenska och internationella samt den lokala arbetsmarkanden
- att få kunskap om vilka skyldigheter och rättigheter man har som arbetstagare och vad som är nyttigt att veta inför kommande arbetsliv

Under hela gymnasietiden erbjuds eleverna

- vägledningssamtal, grupp vägledning, motiverande samt konsekvenssamtal utifrån elevens behov, detta kan vara bestämda tider eller spontanbesök (SYV)
- yrkeselever erbjuds eller väljs ut av APL-ansvarig eller lärare att vara med på något programråd tillsammans med det lokala näringslivet, (Rektor, lärare, APL-ansvarig SYV)
- alla program gör studiebesök både lokalt och utan för kommunen (lärare)

SG/Broby

Årskurs 1

- information om gymnasieskolan och presentation av SYV (SYV)
- information och genomförande av inriktningsval, programfördjupning samt individuellval (SYV, lärare)
- i kursen samhällskunskap får eleverna kunskap om den svenska arbetsmarknaden och diskuterar även könsroller kopplat till arbetsmarknaden (lärare)
- i kursen svenska 1 lär sig eleverna på yrkesprogrammen att skriva CV (lärare)
- framtidsdag/företagsmessa (SYV)

Årskurs 2

- eleverna som vill erbjuds att delta i skogsindustrins Framtidsresa under en dag (SYV, lärare)
- yrkeseleverna är ute på APL (APL-ansvarig)
- framtidsdag/företagsmässaför (SYV)
- i kursen humanistisk och samhällsvetenskaplig specialisering besöker SG/Broby räddningstjänsten, då man i kursen läser om ett sårbart samhälle, (lärare i kursen)

Årskurs 3

- framtidsdag/företagsmessa (SYV)
- besök på Karlstads universitets framtidsdag för alla som är intresserade (SYV)
- klassinformation om vägar vidare efter gymnasiet, UNI/högskolan, yrkeshögskolan, folkhögskolan samt information om kompletteringsstudier på Komvux (SYV)
- information av arbetsförmedlingen (arbetsmarkanden och att söka jobb) (SYV, arbetsförmedlingen)
- information om högskoleprovet (SYV)
- yrkeseleverna är ute på APL (APL-ansvarig)
- på NA-programmet besöker alla elever labbet på Sunne Vårdcentralen, centralsjukhuset i Karlstad, Sjukhus i Torsby samt Karlstad Universitet Kemiinstitutionen, (lärare på NA-programmet)
- i samhällskunskap gör eleverna ett besök till arbetsförmedlingen för att eleverna ska veta hur de skall göra dagen efter studenten. Eleverna får öva på att skriva CV, samt att de får söka ett jobb genom att skriva en arbetsansökan till ansvarig lärare. Eleverna brukar också få besöka ett företag och en personalchef. Eleverna får reflektera över vad som är viktigt förutom den kompetens som man besitter. Vilka fler förmågor/utseende, personligheter och färdigheter man bör ha för att vara anställningsbar. I kursen diskuterar elever och lärare även arbetsmarknaden och dess strukturomvändningar. Lärarna jobbar med arbetsrätt och får besök av facklig organisation (LO) för att eleverna ska själv få ta ställning till fackets betydelse (lärare SG/Broby i kursen)
- eleverna får göra studiebesök på UNI/högskolan eller andra utbildningsalternativ efter intresse (SYV)

Introduktionsprogrammen (IM)

- information om Svenska skolsystemet (SYV)
- vägledningssamtal inför val av nationellt gymnasieprogram (SYV)
- studiebesök på olika skolor/utbildningssamordnare
- grupp vägledning/klass information kopplat till att göra ett väl underbyggt val, exempel på teman är egenskaper kopplat till yrken och sig själv, självkänedom, genus på arbetsmarknaden och titta på valalternativen utifrån sig själv. Ca 1 gång i månaden fram till valet (SYV)
- information om hur ansökan i Dexter går till (SYV)
- framtidsdag/företagsmessa
- studiebesök på folkhögskolan och Komvux i Sunne

Årskurs 1

- information om gymnasieskolan och presentation av SYV (SYV)
- information och genomförande av inriktningsval, programfördjupning samt individuellval (SYV, lärare)
- I kurserna svenska 1 och engelska 5 gör eleverna ett projekt om ”vad krävs för att söka ett arbete och få ett arbete?” Hur göra man rent praktiskt? Vad ska man tänka på och varför. Eleverna ska söka reda på relevant platsannonser och därefter söka tjänsten genom att skriva ett CV och personligt brev enligt arbetsförmedlingens modell. I samma projekt ska eleverna titta på hur man går tillväga om eleven vill söka ett jobb utomlands? Samt att de gör ett rollspel kring hur man ska uppföra sig och inte uppföra sig. (lärare i kurserna)

Årskurs 2

- eleverna som vill erbjuds att delta i skogsindustrins Framtidsresa under en dag (SYV, lärare)
- yrkes eleverna är ute på APL (APL-ansvarig)
- På fordon och transportprogrammet jobbar eleverna i ett projekt om förarens roll på arbetsmarkanden, i projektet där kurserna samhällskunskap 1, Religion 1 och Yrk 1a ingår får eleverna lära sig att skriva CV, meritförteckning, personligt brev, lära sig om arbetsmarknadens parter och villkor för dig som chaufför, aktivt söka några riktiga transportjobb samt jobba med normer och genus. I slutet av projektet kommer en arbetsgivare att välja ut tre elever som får komma på en riktig arbetsintervju på plats på företaget. (lärare i kurserna)

Årskurs 3

- klassinformation om vägar vidare efter gymnasiet, UNI/högskolan, yrkeshögskolan, folkhögskolan samt information om kompletteringsstudier på Komvux (SYV)
- eleverna får göra studiebesök på UNI/högskolan eller andra utbildningsalternativ efter intresse (SYV)
- information om högskoleprovet (SYV)
- yrkes eleverna är ute på APL (APL-ansvarig)
- Jobbmässa på fordon- och transportprogrammet

Gymnasiesärskolan

- I Svenska övar eleverna att skriva CV (lärare i kursen)
- I Samhällskunskapen arbetar lärarna mycket med arbetsmarkanden, T.ex. dess parter, avtal, funktion. (lärare i kursen)
- När eleverna börjar närma sig sin student (I år tre eller fyra) har de möten med deras lokala Arbetsförmedling och får kontakt med denna som ett led i att ”slussa ut” dem i arbetslivet.
- Eleverna har praktik (V 22) där de kommer i kontakt med olika arbetsplatser.

